

Уляна Слабошпицька

**ПЕРЕДУМОВИ ПРИЙНЯТТЯ ТА МЕХАНІЗМИ
ПОГОДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ
РЕГЛАМЕНТУ ЄС № 650/2012 «РИМ IV»
ВІД 4 ЛИПНЯ 2012 РОКУ**

The article analyzes the reasons and factors that have caused adoption of the Regulation of the EU “Rome IV” and examines the universal approval process of its key provisions. It was found that the key prerequisites for adopting the Regulation “Rome IV” were: the diversity of national legal order governing hereditary succession, the presence of two EU legal systems of common law and civil law, establishing significantly different rules of succession, the need to address the problem of reverse reference and implementation of rules «lis pendens» into the European practice of succession. It was ascertained that the process of adoption and approval of the main provisions of the Regulation had been long and difficult. It made it possible to develop optimal conflict bindings and rules governing cross-border inheritance that can meet the needs of each EU country.

Постановка проблеми. За досить нетривалий час свого існування Європейський Союз поступово перетворився на один із найпотужніших фінансово-економічних і політичних центрів світу, ключовий компонент європейської безпеки, ядро системи міжнародних цінностей і стандартів. У сучасному вигляді ЄС є не стільки політичним і економічним союзом країн Європи, скільки структурою, схожою за своїми ознаками на державу з федеративним устроєм. У такій ситуації економічна і політична інтеграція не може успішно розвиватися без належної правової основи, яка покликана не тільки врегулювати публічні договірні відносини між країнами, а й уніфікувати приватноправові норми в межах ЄС. Основним правовим інструментом такої уніфікації виступають регламенти. Так, Регламент ЄС № 593/2008 від 17 червня 2008 р. (Рим I) встановлює правила визначення права, яке застосовується до договірних зобов'язань, Регламент ЄС № 864/2007 від 11 липня 2007 р. (Рим II) містить колізійне регулювання позадоговірних зобов'язань. Регламент ЄС від 20.12.2010р. (Рим III) вирішує проблему про те, який суд буде компетентний розглядати процес з розірвання транскордонного шлюбу і як прийняте ним рішення буде визнаватися і виконуватися в інших договірних державах.

Безперечно зазначені вище акти регулюють суттєво важливі для забезпечення функціонування ЄС сфери суспільного життя. Разом з тим, постійна з року в рік інтенсифікація процесів міграції, пов'язана із запровадженням Шенгенської зони і останнім розширенням ЄС

на Схід, викликала гостру потребу у запровадженні єдиних правил спадкування. Адже особа, яка померла в одній країні ЄС, могла мати звичайне місце проживання у другій державі, а майнові активи в третій. При цьому, процес прийняття і оформлення спадщини, а також управління спадковою масою могли суттєво відрізнятись у кожній з цих країн в силу національних традицій і внутрішніх законів, що суттєво ускладнювало реалізацію спадкоємцями і спадкодавцями своїх прав. Саме тому ключова задача, яка постала перед нормотворцями ЄС, полягала у якнайшвидшому прийнятті єдиного нормативно-правового акту у сфері спадкового правонаступництва.

Процес його розробки і погодження зайняв більше десяти років, що було викликано різноманітністю національних правопорядків і правил спадкування у кожній державі європейської спільноти. Однак, унікальний механізм прийняття рішень, який вироблений в ЄС, все ж таки дозволив дійти остаточного консенсусу щодо змісту колізійних правил і прийняти 4 липня 2012 р. Регламент № 650/2012 «Про юрисдикцію, застосовне право, визнання та виконання рішень, прийняття та виконання автентичних документів з питань спадкування, а також створення Європейського свідоцтва про спадкування».

З урахуванням викладеного, теоретичного осмислення і аналізу потребують не тільки причини і фактори, які обумовили прийняття Регламенту ЄС «Рим IV», але й сам процес погодження його ключових положень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що інтерес до окресленої проблематики необґрунтовано занижений. Хоч деякі автори (К. Мерфі, М.Хеген, Дісей, Ф.Моріс) прямо чи опосередковано розглядають ці питання у своїх працях.

Метою статті є проведення комплексного аналізу підстав і передумов для прийняття Регламенту ЄС №650/2012 «Рим IV», а також дослідження універсальної процедури погодження його ключових положень.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи проблему приватно-правової регламентації транскордонного спадкування у країнах Європи, провідний науковий співробітник Дублінського Університету К. Мерфі підкреслив, що необхідність в уніфікації спадкових норм, перш за все, пояснюється наявністю у ЄС двох правових систем common law та civil law, які встановлюють суттєво різні правила спадкового правонаступництва. Дійсно, з цією позицією автора неможливо не погодитись, оскільки у системі загального права перехід спадкової маси відбувається опосередковано через спеціально призначеного спадкодавцем чи судом представника. У континентальній

системі майно померлої особи отримують безпосередньо спадкоємці за заповітом чи за законом. І саме ця неузгодженість у національних правопорядках створює суттєві складнощі під час визнання і реалізації права особи на отримання спадщини.

Наступна причина розроблення Регламенту ЄС «Рим IV» пов'язана із відомою у теорії міжнародного приватного права доктриною *renvoi*. Інститут зворотнього відсилання у розрізі спадкового права стосується випадків коли, наприклад, колізійна норма держави-громадянства спадкодавця відсилає до внутрішнього права країни його постійного проживання, у той час як норма країни-доміциля містить колізійну прив'язку до права першої держави. Це спричиняє невизначеність при з'ясуванні права, яке підлягає застосуванню для врегулювання спадкових відносин, ускладнених іноземним елементом. У свою чергу, ухвалення уніфікованого акту дозволяє вирішити проблему зворотнього відсилання.

У більшості країн ЄС з метою визначення права, яке підлягає застосуванню, використовується поділ спадкової маси на нерухоме та рухоме. При цьому, до кожної категорії майна встановлені різні правила спадкування. Така модель, зокрема, притаманна країнам, які є представниками англосаксонської системи права, а також Бельгії та Франції¹. Натомість, в інших державах континентальної Європи рухомі та нерухомі речі складають єдину основу спадщини, і успадковуються однаково.

Запровадження різних норм для спадкування рухомого та нерухомого майна породжує розщеплення спадкової маси, а також створює суттєві складнощі у випадках, коли на спадщину претендує декілька спадкоємців. Саме тому, з позиції Дісея та Моріса унітарна система є найбільш вдалою для всієї Європейської Спільноти і повинна бути унормована на рівні єдиного законодавчого акту (регламенту), який би поширював свою дію на всі держави ЄС². На нашу думку, зазначений висновок правників є цілком обґрунтованим, оскільки закріплення на рівні законодавства ЄС принципу єдності спадщини значно спростить визначення частки спадкоємців як у спадковому активі, так і у спадковому пасиві.

Ще один фактор, який обумовив прийняття уніфікованого нормативного акту у сфері спадкування на території ЄС, полягав у необхідності впровадження правил «*lis pendens*» у практику європейського спадкування. На погляд науковця К.Мерфі, це дозволить уникнути

¹ Heggen, M. (2007). *Europäische Vereinheitlichungstendenzen im Bereich des Erb- und Testamentsrechts* K?ln, RNotZ.

² Dicey and Morris (2000). *On the Conflict of Laws, 13th Ed*, London, Sweet and Maxwell.

ситуації, коли суди однієї держави будуть розглядати справу, хоча аналогічний судовий процес з того ж самого спадкового питання, з тим самим предметом і між тими самими сторонами вже знаходиться у провадженні суду іншої держави¹.

Нарешті, необхідність розроблення Регламенту «Рим IV» в області спадкування було викликано потребою усунути всі інші адміністративні і практичні бар'єри, що створювали перешкоди для реалізації особами своїх спадкових прав, у тому числі шляхом введення в обіг єдиного спадкового сертифікату, юридична сила якого повинна визнаватись на території всього ЄС.

Безспірно, наявність окреслених вище проблем і факторів не були єдиними причинами для розроблення єдиної уніфікованої правової основи для регулювання спадкових відносин на рівні ЄС. Однак, саме вони, на нашу думку, стали ключовими передумовами для прийняття Європейським парламентом та Радою ЄС 4 липня 2012 р. Регламенту № 650/2012 «Про юрисдикцію, застосовне право, визнання та виконання рішень, прийняття та виконання автентичних документів з питань спадкування, а також створення Європейського свідоцтва про спадкування».

За сферою дії Регламент охоплює майже всі цивільно-правові аспекти спадкування майна померлої особи, зокрема, будь-які форми передачі активів, прав і зобов'язань з причини смерті, шляхом або добровільної передачі згідно із відповідним розпорядженням особи на випадок своєї смерті, або передачі таких активів в силу закону у разі відсутності заповіту.

Правовою підставою для прийняття Регламенту став підпункт «с» частини 2 статті 81 Договору про функціонування Європейського Союзу, відповідно до якого Європейський Парламент та Рада ЄС повинні здійснювати заходи, спрямовані на забезпечення сумісності норм щодо конфлікту законів та юрисдикції, які застосовуються у державах-членах². Крім того, ухвалення єдиного загальнообов'язкового документа у сфері спадкового правонаступництва було спрямовано, на реалізацію фундаментального принципу, задекларованого в Амстердамському договорі від 2 жовтня 1997 р. «Про внесення змін до договору про Європейський союз, договору про заснування Європейських співтовариств і деякі пов'язані з цим акти», щодо створення простору свободи, безпеки та правосуддя,

¹ Cliodhna Murphy (2010). *The Recognition and Enforcement of Wills and Successions in the European Union*. Brussels III Maynooth.

² Frimston, Richard *The European Union Succession Regulation (EU) No 650/2012*. <<http://www.lawskills.co.uk/articles/2012/10/the-european-union-succession-regulation-eu-no-6502012.html>> (2014, листопад, 20).

який «включає право вільного руху територією ЄС, що відповідає умовам безпеки і правосуддя, доступним для всіх».

Здійснюючи ретроспективний аналіз передумов для ухвалення Регламенту ЄС «Рим IV», слід відзначити, що чи не вперше, необхідність прийняття єдиного європейського правового документа у сфері спадкового правонаступництва, була визнана Віденським планом дій 1998 р.¹ І вже 30 листопада 2000 р. Рада ЄС і Європейська Комісія спільно ухвалили Програму заходів з реалізації принципу взаємного визнання рішень у цивільних і комерційних справах. Ця програма закріпила напрями гармонізації норм з вирішення правових колізій, а також визначила, що розробка окремого документа стосовно заповітів і спадкування є пріоритетною задачею.

У 2001 р. для визначення основних векторів з уніфікації спадкових законів Комісія ЄС звернулася до німецького нотаріального інституту з проханням провести дослідження напрямів гармонізації спадкового права в Європі. Дослідження було проведено у співпраці із професором Дорнер університету Мюнстера та професором Лагардом з Університету Парижу I (Pantheon-Sorbonne). Його результати були представлені у 2004 р.² і обговорені на конференції експертів із міжнародного приватного права, яка проходила у травні 2004 р. у Брюсселі³.

Як наслідок, 1 березня 2005 р. Європейська комісія опублікувала «green paper» під назвою «Спадкування та заповіти». В його основу було покладено вищевказане дослідження з гармонізації спадкових норм у ЄС, проведене Німецьким нотаріальним інститутом.

Цей офіційний документ започаткував консультативний процес із обговорення основних аспектів врегулювання спадкових відносин, які ускладнені іноземним елементом. При цьому, Європейська Комісія закликала всіх заінтересованих суб'єктів висловити пропозиції та власне бачення стосовно основних аспектів приватноправової регламентації транскордонного спадкування, шляхом надання відповідей на наступні питання: 1) Які відносини повинні регулюватися спадковим законом?

¹ Action Plan of the Council and the Commission on How Best to Implement the Provisions of the Treaty of Amsterdam on an Area of Freedom, Security and Justice («Vienna Action Plan»), 3 December 1998, 1999/C 19/01 <<http://www.refworld.org/docid/3f5341ce2.html>> (2014, листопад, 20).

² Heinrich Dörner Etude de Droit Comparé sur les Règles de Conflits de juridiction et de Conflits de Lois relatives aux Testaments et Succession dans les Etats Membres de l'Union Européenne *Institut Notarial Allemand*. <http://ec.europa.eu/civiljustice/publications/docs/testaments_successions_fr.pdf> (2014, листопад, 20).

³ W.Eule, 'Internationales Erbrecht in der EU – Perspektiven einer Erneuerung', *Zeitschrift für Erbrecht und Vermögensnachfolge (ZEV)* (2004) issue 9, VIII.

2) Яку колізійну прив'язку необхідно використовувати для визначення права, яке підлягає застосуванню до спадкування?

3) Чи потрібно встановлювати різні правила спадкування для рухомого та нерухомого майна?

4) Який закон повинен бути застосований для: визначення тестоментоздатності особи, форми і змісту заповіту, спільних заповітів, спадкових договорів, анулювання заповідального розпорядження?

5) Яким чином необхідно регулювати питання комморієнтів?

6) Чи необхідно закріпити можливість для спадкоємця самостійно обирати право, яке підлягає застосуванню до спадкування? Якщо так, чи повинно це право бути обмеженим певними рамками?

7) Чи потрібно встановлювати спеціальні колізійні норми для регулювання спадкових трастів?

8) Чи повинен майбутній уніфікований акт дозволяти застосовувати зворотнє відсилання, якщо колізійне правило вказує на право третьої держави, яка не є учасницею ЄС?

9) Чи повинні судові рішення із спадкових питань, які винесені в одних країнах ЄС, визнаватись в інших?

10) Яку силу повинен мати Європейський спадковий сертифікат? Які відомості повинен він містити?

В цілому такий універсальний підхід, з нашої позиції, надає можливість віднайти загальні точки порозуміння із принципових питань регулювання спадкових відносин на теренах ЄС.

Найбільш критичні зауваження стосовно порушених у «green paper» питань і закріплених положень, висловила Великобританія. Так, у своїй доповіді, опублікованій 14 квітня 2005 р., Об'єднане королівство відзначило позитивний ефект від проведення гармонізації законів у сфері спадкування, однак наголосило, що така уніфікація у всіх країнах ЄС неможлива, і уряд Великобританії не дозволить спотворити фундаментальні основи своїх національних спадкових законів, зокрема: обмежити дію принципу свободи заповіту або його складових елементів, змінити створену у країні систему заповітів, негативно вплинути на роботу національних систем реєстрації землі або податкового законодавства, а також можливості використовувати спадкові трасти¹.

Також, свої зауваження і пропозиції висловили Європейський парламент та Європейський соціально-економічний комітет. В цілому, зазначені інстанції підтримали ініціативу Європейської комісії про доцільність запровадження уніфікованого документа з питань

¹ Fifteenth Report of Session 2004–05, 14 April 2005, HC 38. *European Scrutiny Committee*. <<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200405/cmselect/cmeuleg/cmeuleg.htm>>.

спадкового правонаступництва¹. При цьому, комітет запропонував Європейській комісії звернути увагу на недопущення подвійного оподаткування спадщини².

У травні 2006 р. Комісія з юридичних питань Європейського парламенту надала свій проект пропозицій щодо окреслених вище питань та закликала Європейську комісію протягом 2007 р. відповідно до статей 65 і 67 Договору про ЄС представити в парламенті законодавчу пропозицію щодо ухвалення загальнообов'язкового правового акту у сфері спадкування. Така пропозиція повинна бути складена з урахуванням міжвідомчого обговорення³.

Загалом, протягом 2006 – 2008 років було проведено 7 зустрічей для обговорення основних положень майбутнього уніфікованого документа. За цей період Європейська Комісія отримала близько 60 письмових пропозицій від держав-членів ЄС, неурядових організацій, науковців, практикуючих юристів та інших правників. За результатами вивчення і узагальнення цих матеріалів, Європейська Комісія 14 жовтня 2009 р. оприлюднила Проект Регламенту про юрисдикцію, застосовне право, визнання та виконання рішень, прийняття та виконання автентичних документів з питань спадкування, а також створення Європейського свідоцтва про спадкування⁴.

Проект Регламенту запропонував врегулювати за допомогою єдиних норм питання щодо: юрисдикції (повноважень національних судових та інших органів з розгляду спадкових справ і правил такого розгляду), вибору права, яке підлягає застосуванню до спад-

¹ European Parliament resolution with recommendations to the Commission on succession and wills (2005). *Офіційний сайт Європейського Союзу*. <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2006-0496+0+DOC+XML+V0//EN#BKMD-6>>.

² Opinion of the European Economic and Social Committee on the Green Paper on succession and wills Opinion of 26.10.2005. *Офіційний сайт законодавства Європейського Союзу*. <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52005AE1242>>.

³ Draft European Parliament Legislative Resolution on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of succession and the creation of a European Certificate of Succession (COM(2009)0154 – C7-0236/2009 – 2009/0157(COD)). *Офіційний сайт Європейського Союзу*. <http://ec.europa.eu/justice/civil/document/index_en.htm>.

⁴ Proposal for a regulation Of The European Parliament And Of The Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of succession and the creation of a European Certificate of Succession Brussels, 14.10.2009 COM(2009)154 final 2009/0157 (COD). *Офіційний сайт Європейського Союзу*. <http://ec.europa.eu/civiljustice/news/docs/succession_proposal_for_regulation_en.pdf>.

кових відносин, міжнародного визнання і виконання судових рішень та відповідних документів у сфері спадкування. Поряд з тим, у проекті також містилися спірні положення, які викликали багато дискусій з боку договірних держав та інших інститутів ЄС. Одне із таких положень стосувалося статті 19 проекту Регламенту, яка закріплювала, що визначене на підставі уніфікованого акту право регулює будь-яке зобов'язання щодо повернення дарунків, подарованих за час життя спадкодавця.

Фактично, у цій статті мова йде про так зване правило «clawback», яке відоме національному законодавству деяких країн ЄС (Бельгія, Італія). У загальному вигляді воно полягає у наданні спадкоємцям права звернутися із позовом до особи про повернення майна, яке останньому було подароване спадкодавцем за час життя. Можливість застосування цього інституту не ставиться у залежність від дотримання чи недотримання вимог щодо дійсності договору дарування на момент його укладення. Тобто, в силу положень проекту Регламенту, якщо колізійна прив'язка відсилає до національного права держави, яке дозволяє застосовувати правило «clawback», то заінтересовані особи мають можливість скористатися ним, навіть, якщо внутрішнє право країни місцезнаходження майна або місця вчинення договору дарування, не передбачає існування такого інституту.

Особлива складність практичної реалізації аналізованого положення полягає у тому, що, по-перше, національні правові системи країн встановлюють різні умови, за яких спадкодавці можуть скористатися правом «clawback», по-друге, на момент укладення договору дарування неможливо достеменно визначити, право якої держави буде регулювати особливості застосування правила «clawback», що породжує певну юридичну невизначеність.

Найбільш критичні зауваження щодо правила «clawback» висловила Великобританія, законодавство якої не визнає запити «clawback», заявлені на підставі іноземного законодавства. Більш того, за дорученням Міністерства Юстиції Великобританії, професор Університету Абердіну Родеріку Пейслею провів аналіз законодавства і практики застосування правила «clawback» у країнах ЄС та визначив правові наслідки його запровадження в Об'єднаному королівстві¹. Згідно із висновками професора, використання аналізованого інституту порушить фундаментальну філософію англійського права на вільне розпорядження особою своєю власністю.

¹ Roderick, R. Comparative Analysis of the Succession Laws of Member States of the European Union on the Issue of Clawback (2009). *Офіційний сайт Парламенту Об'єднаного Королівства*. <www.parliament.uk/briefing-papers/SN05765.pdf>.

Слід відзначити, що для визначення доцільності приєднання до аналізованого Регламенту, у відповідності до традиційної законодавчої процедури Об'єднаного Королівства, Міністерство Юстиції Англії 21 жовтня 2009 р. опублікувало офіційний консультативний документ, а також провело публічне обговорення основних положень проекту Регламенту¹. За результатами обговорення Міністерство юстиції відзвітувало, що отримало 99 відгуків від державних органів, неурядових організацій, юридичних університетів тощо, які містили одностайну думку про те, що негативні наслідки від приєднання до Регламенту суттєво переважають над позитивними. Як наслідок, Міністерство юстиції у своїй офіційній відповіді, висловило думку про недоцільність участі Великобританії у Регламенті ЄС про юрисдикцію, застосовне право, визнання та виконання рішень, прийняття та виконання автентичних документів з питань спадкування, а також створення Європейського свідоцтва про спадкування². Пізніше, аналогічну позицію підтвердив й уряд Великобританії.

Таким чином, відповідно до статей 1 і 2 Протоколу № 21 про Позицію Сполученого Королівства та Ірландії стосовно простору свободи, безпеки та правосуддя, яка додана до Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу, Великобританія відмовилась від участі в ухваленні аналізованого Регламенту, а, отже, не зобов'язана його положеннями і не повинна їх застосовувати.

Поряд із Великобританією від участі в ухваленні та застосуванні Регламенту відмовилась і Данія. Причиною для прийняття цього рішення стала невідповідність окремих положень Регламенту публічному порядку, який існує в Королівстві Данія.

Через принципову позицію Данії та Об'єднаного Королівства, Європейська Рада на своєму засіданні у Брюсселі 10-11 грудня 2009 р. ухвалила нову багаторічну програму під назвою «Стокгольмська програма – Відкрита і безпечна Європа на службі і захисті громадян». У цій програмі Європейська Рада зазначила, що взаємне визнання має бути поширено на сфери, які досі ним не були охоплені, але є важливими для повсякденного життя, зокрема, спадкування та

¹ European Commission proposal on succession and wills – A public consultation. Consultation paper CP41/09 Published on 21 October 2009. *Офіційний сайт Європейського Союзу*. <<https://eiopa.europa.eu/consultations/consultationpapers/CP41/>>.

² Response document proposal on succession and will on 24 August 2010. *Офіційний сайт законодавства Об'єднаного королівства Великобританії та Північної Ірландії*. <<http://www.justice.gov.uk/consultations/docs/response-european-succession-wills.pdf>>.

заповіти. Однак, при цьому, з позиції Європейської Ради, необхідно було враховувати правові системи держав-членів, у тому числі існуючий у кожній країні публічний порядок (*ordre public*), а також національні традиції у сфері спадкування.

В цілому, доцільно наголосити, що Регламент ЄС №650/2012 було прийнято у відповідності до звичайної законодавчої процедури ЄС, яка передбачає участь у прийнятті рішення майже всіх ключових інститутів ЄС: Ради ЄС, Європейської Комісії та Європейського Парламенту. Саме тому, після того, як 14 жовтня 2009 р. Європейська комісія оприлюднила Проект Регламенту «Рим IV», даний проект було передано до Ради ЄС, Європейського Парламенту та Європейського соціально-економічного комітету для аналізу і прийняття відповідних рішень.

Для обговорення Проекту Регламенту Рада ЄС провела три засідання: 11 лютого 2011 р., 9 червня 2011 р. та 14 грудня 2011 р., за результатами яких дійшла висновку про необхідність ухвалення уніфікованого акту. При цьому, міністри досягли згоди майже з усіх ключових положень Регламенту, окрім двох аспектів: правило «*clawback*» та управління майном померлої особи. Однак, вже через півроку після проведення додаткових консультацій Рада ЄС на своєму засіданні, яке проходило 7 та 8 червня 2013 р., прийняла Регламент в остаточній редакції.

Європейський соціально-економічний комітет розглянув проект регламенту 14 липня 2010 р., за результатами якого наголосив, що він є вкрай важливим інструментом для громадянського суспільства, оскільки суттєво полегшує процедуру оформлення спадкового правонаступництва у країнах ЄС. Комітет звернув увагу Європейської комісії на необхідність узгодження різних мовних версій проекту Регламенту для забезпечення сумісності юридичної термінології. Крім того, Комітет запропонував внести зміни до деяких положень проекту та закріпити універсальний характер дії Регламенту¹.

Європейський парламент прийняв Регламент 13 березня 2012 р. у першому читанні з певними зауваженнями, які направив Європейській Комісії. Серед основних пропозицій Парламенту можна відзначити дві:

¹ Opinion of the European Economic and Social Committee on the ‘Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of succession and the creation of a European Certificate of Succession. COM(2009) 154 final – 2009/0157. *Офіційний сайт законодавства Європейського Союзу*. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2011.044.01.0148.01.ENG>.

– необхідність виключити зі сфери регулювання Регламенту порядок вчинення записів в публічних реєстрах, пов'язаних із переходом права власності на підставі спадкування. Порядок ведення таких реєстрів повинен регулюватися законом *lex rei sitae*;

– для визначення звичайного місця проживання, як колізійної прив'язки, необхідно враховувати обставини життя спадкодавця на момент його смерті та у попередні роки, зокрема, тривалість його присутності у цьому місці, а також інші обставини і причини.

Текст Регламенту було підписано Президентом Європейського Парламенту у Страсбурзі 4 липня 2012 р., після чого його було опубліковано в офіційному журналі ЄС 27 липня 2012 р. Регламент набув чинності 16 серпня 2012 р., однак його положення застосовуються лише з 17 серпня 2015 р.

Висновки. Підсумовуючи проведений аналіз, слід відзначити, що Регламент ЄС № 650/2012 «Рим IV» «Про юрисдикцію, застосовне право, визнання та виконання рішень, прийняття та виконання автентичних документів з питань спадкування, а також створення Європейського свідоцтва про спадкування» є амбітним інструментом, який спрямований на гармонізацію норм міжнародного приватного права у сфері транскордонного спадкування. Процес його прийняття та погодження був довготривалим, що дозволило виробити найбільш оптимальні колізійні прив'язки і правила регулювання транскордонного спадкування, які здатні задовольнити потреби кожної країни ЄС.

Необхідність прийняття єдиного європейського правового документа в сфері спадкування була викликана потребою усунути всі адміністративні і практичні бар'єри, що створювали перешкоди для реалізації особами своїх спадкових прав.

Дослідження процедури розроблення і погодження основних положень Регламенту ЄС «Рим IV» надав можливість зробити висновок про унікальність і універсальність механізму ухвалення уніфікованих правових актів ЄС.